

Модул 105:

Институционализиране на
ученическите фирми в училищата.
Модел на устойчивост в работата на
ученическите фирми

Издател: **Институт за икономическо образование към Карл фон Осиецки
Университет Олденбург**

Bearbeitet von: **Доц. Ива Монева, Варненски свободен университет и Изабела
Биеда, Институт за икономическо образование**

© 2017 Institut für Ökonomische Bildung gemeinnützige GmbH
Адрес: Бисмарк щрасе 31, 26122 Олденбург, www.ioeb.de

Този материал и неговите части са защитени от закона за авторското право.

Всяко използване, освен от разрешените от закона случаи, изисква предварителното писменото съгласие на издателя.

Препратка към § 52a от закона за защита на интелектуалната собственост : Както материалът, така и неговите части, не могат да бъдат сканирани без разрешение и публикувани в мрежата .Това важи също и за интранет системи на училищата, както и за другите образователни институции.

Програма: **Erasmus+**

Проект: **Уин²: Бизнес уроци, ориентирани към международно действие**

Интернет адрес: **<http://www.winwin-youngentrepreneur.eu/>**

Продължителност на проекта: 2014 - 2017

Номер на проекта: VG-SPS-NI-001521-3

Координатор на проекта: Институт за икономическо образование, gGmbH

Партньори: **Ректус (Полша), Варненски свободен университет и Start it smart
(България),
Университет „Карл фон Осиецки“, Олденбург (Германия)
Общообразователни училища (прогимназиален и гимназиален етап)
от Полша, Германия и България**

Този проект се финансира с помощта на Европейската комисия. Отговорността относно съдържанието на материала (публикацията) е изцяло на издателя. Комисията не носи отговорност за по нататъшното използване на публикуваните вътре данни.

Съдържание

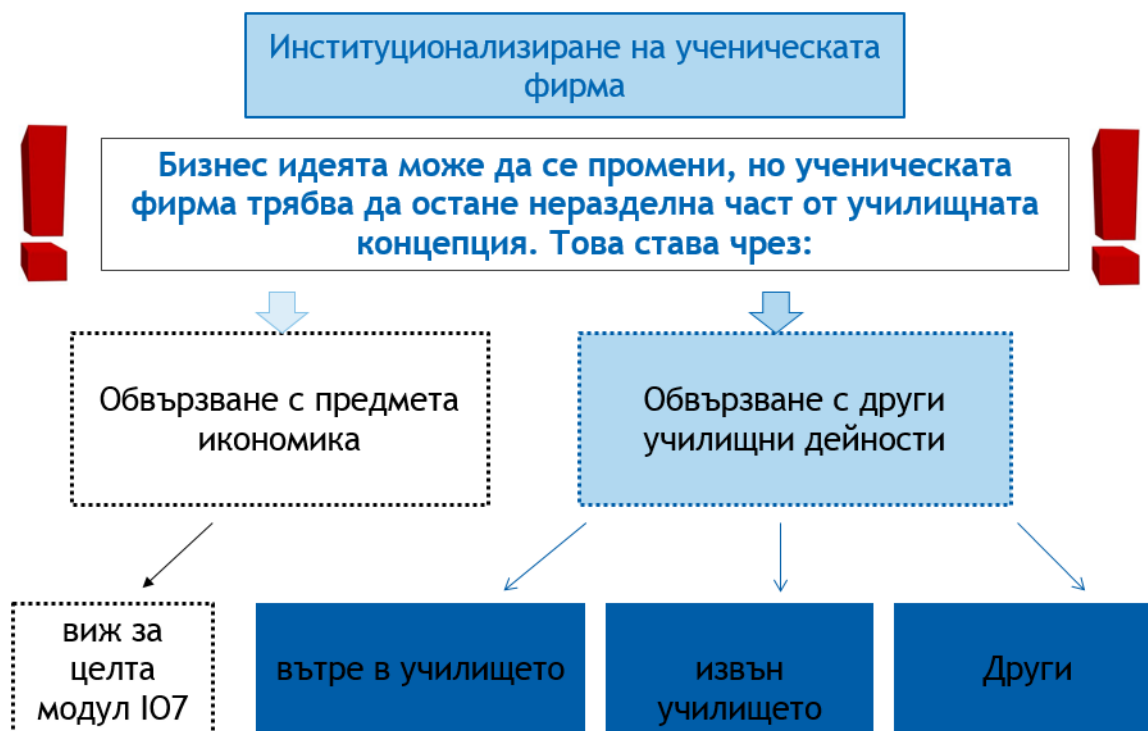
Въведение в дидактическата цел на модула	1
1. Наръчник за институционализиране на ученическата фирма в училище	2
Материал_IO5_1_1 Учител: Обвързване на работата в ученическата фирма с предмета икономика	9
Материал_IO5_1_2 Учител: Работа в ученическата фирма и други учебни предмети	11
Материал_IO5_1_3 Учител: Обвързване на работата в ученическата фирма с други училищни и извънучилищни дейности за професионално ориентиране	12
Материал_IO5_2_4 Учител: Договор за създаване на ученическа фирма.....	16
Материал_IO5_2_5 Учител: Сертификат за участие в ученическата фирма	18
Материал_IO5_1_6: Училищни и извънучилищни мероприятия	19
2. Ученическата фирма и модели за устойчивост в проект Win ² . Примери от работата на училища в Германия, Полша и България	23

Въведение в модула и дидактически цели

В този модул се предоставя идейна помощ на учителите относно вплитането на работата на ученическата фирма в цялостната училищна концепция. Устойчивостта в работата на ученическата фирма тук ще бъде разгледана в контекста на педагогическата устойчивост, която е равнозначна на институционализиране на ученическата фирма в училищния живот. Авторите на модула са убедени, че последователното вплитане на работата на ученическата фирма с предмета икономика от една страна и респективно с други училищни и извънучилищни дейности, като например професионалното ориентиране на учениците, ще създаде необходимата рамка за разгръщане на учителския потенциал чрез метода „ученическа фирма”. Двете споменати области (предмета икономика и професионално ориентиране) в идеалния случай трябва от самото начало да са ориентирани към дългосрочното присъствие на ученическата фирма в училището и да са обвързани с дейностите на учениците в ученическата фирма. Бизнес идеята, върху която се работи в ученическата фирма в началото е от второстепенно значение - тя може да се промени във времето. Водеща е самата ученическа фирма и нейното целево обвързване и внедряване в училищния живот, включително превръщането ѝ в неразделна част от училищната действителност, като същата бъде приемана от учителския колектив и ученическия състав.

Докато в модул M07 представихме как в съдържателно отношение работата в ученическата фирма може да се обвърже с предмета икономика, в този модул ще дадем предложения и идеи за внедряване на работата на ученическата фирма в училищните и извън училищните дейности, като последните са ориентирани към дългосрочното присъствие на ученическата фирма в училищната система (виж Фиг. 1)

Фигура 1: Институционализиране на работата на ученическата фирма в училище

Модулът IO5 Устойчиви модели за работа на ученическата фирма възникна (освен другите по-долу изборени модули) в рамките на проект WIN² Международни аспекти в обучението по икономика¹, който представя метода ученическа фирма в нова перспектива:

Модул IO1: Създаване на ученическата фирма

Модул IO2: Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране

Модул IO3: Интернационализация на работата в ученическата фирма

Модул IO4: Работа по двойки в ученическата фирма

Модул IO5: Устойчивост на ученическата фирма

Модул IO6: Концепция за продължаващо обучение с помощта на интернет и ИКТ

Модул IO7: Учебен план и обвързване на теорията с практиката по предмета икономик

В модулите IO1-IO5 ще намерите обучителни както и учебни материали, които бяха изпробвани с учениците и учителите от България, Германия и Полша по време на проектните срещи, както и в работата по места в училищата. В този модул са представени и примери за прилагане на принципите за устойчивост на работата на ученическата фирма в училищната практика (виж глава 2).

В проект Win² освен създаването на ученическата фирма, централно място бе отделено и на позиционирането на ученическата фирма в училищния живот. На тази база при проследяването на процесите се достигна до извода, че ученическите фирми често поради комплексния си характер и образователен ангажимент рядко са интегрирани в цялостната концепция за развитие на училището. (виж Камински 2017, 154)². Работата в ученическата фирма се преплита целево с различните други вече съществуващи и новопредложени учебни форми и има добър потенциал да се обвърже с училището в неразделно цяло. Разсъжденията в тази връзка могат да се разглеждат като възможност за по-нататъшно развитие на цялостната училищна концепция. На фигура 2 са упоменати само примерни области, чрез които концептуалното развитие на училището може да се насърчи. (В сиво обозначените полета). В синьо обозначените полета са изредени областите, с които учениците се срещат по време на работата си като сътрудници в ученическата фирма.

¹ Проектът "Еразъм +" (2014-2017 г.) се осъществява в сътрудничество с образователни институции, както и с училища в Полша, България и Германия и е координиран от Института за икономическо образование (Германия). Целта на проекта е да създадат ученически фирми в участващите училища и да ги свърже в международен мащаб.

² Източник: Kaminski, H. (2017): Fachdidaktik der ökonomischen Bildung, Stuttgart: utb/Schöningh

Фигура 2: Ученическата фирма и нейният потенциал за по-нанатъшно развитие на цялостната училищна концепция

В настоящия модул ще намерите ръководство, както и насоки за други допълнителни материали. Тези материали, трябва да ви помогнат, да разработите ваша концепция за обвързване на ученическата фирма с другите предложения за дейности във вашето училище. Тази концепция следва да се съгласува с училищното ръководство, защото осигуряването на устойчивостта на работата на ученическата фирма, може да се гарантира само с подкрепата на училищното ръководство.

1. Ръководство за институционализиране на ученическата фирма в училища

За институционализацията на ученическата фирма в училище е необходимо да се разработи концепция, в която да се представи как ще бъде обвързана работата в ученическата фирма с учебните предмети, както и с другите активности в училището. (като напр. професионалното ориентиране). Докато обвързването на работата в ученическата фирма с предмета Икономика и мерките по професионално ориентиране се смята за задължително, то обвързването на работата в ученическата фирма с другите активности и предложения за работа в училището трябва най-напред да бъдат проверени, ако се налага обединени и едва след това обвързани с работата в ученическата фирма. Така например, оптимално може да се използва педагогическия и дидактичен потенциал на инструмента ученическа фирма, но и потенциалът на училището като цяло. Тази концепция ще ви облекчи при ангажиране вниманието на училищното ръководство с цел подкрепа на начинанието ви, както и при ангажиране на вниманието на учителския колектив, който трябва да се включи в реализацията на проекта "Ученическа фирма".

© Rawpixel.com/Fotolia

Следващият контролен списък ще ви бъде от полза при разработване на концепцията. Там ще намерите области, които са от особено значение за дългосрочното обвързване на работата на ученическата фирма в училищните структури. За повечето от изброените аспекти вие ще получите в допълнение и препратки към други допълнителни материали.

Затова преминете най-напред през контролния списък и си водете бележки по отделните области, които смятате да използвате за обвързване на работата в ученическата фирма с училищната дейност.

- Помещенията

Може ли за ученическата фирма да бъдат предоставени помещения от страна на вашето училище, в които регулярно да се срещат сътрудниците на вашата фирма и където ще можете да съхранявате работните документи на ученическата фирма, а също така училищното ръководство от своя страна да възприема помещението като седалище на ученическата фирма?

- • Обвързване на ученическата фирма със съществуващите дейности на училището

По-долу са изброени областите, с които следва да се съобразите при разработването на концепцията си:

- Предмет икономика

Съвет: Виж модул IO7: Учебна програма Обвързване на теорията с практика по учебен предмет икономика както и материал IO5_1_1_Учител в този модул

В кои предмети се преподава икономическо знание в моето училище? Кое е лицето за контакт?

- Други подобни предмети

В кои други предмети учениците получават и обработват задачи, които имат отношение към работата им в ученическата фирма? В кои предмети може да се постигне да се осигури трансферът между теорията и практиката?

Виж за целта материал IO5_1_2_Учител в този модул

- Училищни и извънучилищни мероприятия за професионално ориентиране

Съвет: Виж за това модул IO2: Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране и материала IO5_1_3_Учител в предходния модул

Какви мероприятия за професионалното ориентиране се предлагат в моето училище и какви други биха били удачни в училищната фирма?

- Семинари, курсове, временни предложения за училището

Какви други училищни дейности би било удачно да се обвържат с дейностите в ученическата фирма и целенасочено биха могли да я благоприятстват и развиват в дългосрочен план?

- Създаване на нови дейности от страна на училището

Кои нови предложения на училището, изхождайки от работата в ученическата фирма, биха могли да се развият? Кои теми могат да бъдат база за разработването на нови предложения? Има ли във вашето училище действащи лица (старши учители, педагози и др.), които да съдействат за създаването на нови формати?

- Извънучилищно коопериране

Има ли вашето училище връзки и кооперационни споразумения с представители на местната икономика (например: канят ли се експерти от реалния бизнес в училището по време на училищните часове като лектори, с цел учениците да получат впечатления от извън училищния живот). Могат ли тези партньорства и коопериране да се обвържат с работата на ученическата фирма и да се заздравят и разширят?

- Кои нови кооперационни партньори могат да бъдат подходящи за работата на учениците в ученическата фирма? Има ли локални представители на предприятия, организации или институции, които биха се ангажирали с консултантска и менторска работа с учениците от ученическата фирма, респективно де са готови да подпомагат процеса на оценка и самооценка на учениците относно придобития от тях опит при работата им в ученическата фирма като форма за симулация на бъдещия им професионален живот?

- Статус на ученическата фирма в училищния живот

Статуса на ученическата фирма и нейната „видимост“ в училището може също да бъде стимулирано чрез:

- Официално споразумение между училищното ръководство и ученическата фирма. Виж за целта *материал _IO5_1_4_Учител*
- Целенасочен подход
 - ✓ Контакт с родителите за изясняване възможностите да подкрепят от своя страна работата в ученическата фирма (финансово, по отношение на съдържанието, организационно и т.н.)
 - ✓ Контакт с учителския колектив с цел подкрепа и концептуално обвързване на ученическата фирма и училищния живот. Тук е необходима целевата подкрепа на училищното ръководство, което да подкрепя цялостната концепция за развитие на ученическата фирма, като съответно стимулира развитието ѝ.

Съвет: Представете на училищното ръководство фигура за цялостната концепция за създаването на ученическата фирма. Постарайте се с помощта на училищното ръководство да обвържете своевременно в проекта подходящите учители, и съответните други лица, които да подпомогнат работата по определяне на общите цели и създаването на ученическата фирма.

- Отваряне на ученическата фирма към учениците, които не са заети в нея. За тези ученици например, може да бъде приложена практика в ученическата фирма, по време на която те да поемат различни задачи, за да могат да изпробват своите умения.
- Сертификат, съответно удостоверение за участие в работата на ученическата фирма (стимул за вътрешно училищното и външно признание).
Виж за целта *материал _IO5_1_5_Учител* в този модул.
- Представяне на ученическата фирма в училище и в извън училищни мероприятия на училището (например панаири).

Представяне на ученическата фирма на интернет страницата на училището. Може ли вашата ученическа фирма да получи постоянно място за представяне на дейността си в рамките на училището? Например на информационно училищно табло.

Какви събития и мероприятия ще се състоят във вашето училище? В кои събития и мероприятия вашето училище регулярно участва (например панаири)? В кои биха могли да се включат учениците, респективно да се представят? Има ли (локални, национални, международни) конкурси, в които ученическата ви фирма може да вземе участие? Виж за целта *материал _IO5_1_6*

Материал_IO5_1_1_Учител:

Обвързване на работата на ученическата фирма с учебния предмет икономика

Обвързването на работата в ученическата фирма с учебния предмет икономика е от централно значение, т.к. по този начин може да се генерира една висока добавена дидактическа стойност при използване на инструмента "ученическа фирма":

- За учениците, които работят в ученическата фирма, защото те се срещат и запознават с икономическите процеси в собствената си ученическа фирма дидактически (например запознават се с базисните фирмени функции на фирмата, или с оперативната и организационната ѝ структура.)
- За предмета икономика, затова защото примерите от работата в ученическата фирма могат да се класифицират и респективно критично обсъдят, например относно генерализиране на изводите и преносимост на резултатите. (виж Kaminski 2017, 156)¹. Отделни примери от работата в ученическата фирма трябва да се представят, за да се покажат взаимовръзките между теорията и практиката (например темата маркетинг микс, анализ на пазара, или бизнес план

Примери за възможно вграждане на икономическо съдържание от работата на ученическата фирма в предмета икономика са представени в *модулIO7: Учебна програма - обвързване на теорията с практиката в учебен предмет икономика*.

На това място трябва да се помисли как да се подготви в действителност обвързването на работата в ученическата фирма с предмета икономика. За целта, моля, прегледайте следващия контролен списък с въпроси.

- Как може да изглежда един каталог с подходящо съдържание / теми /, по който да става обвързването на теорията с практиката?

Съвет: Съставете съвместно с учителя, преподаващ съответния предмет, списък с теми, по които работите в ученическата фирма и които кореспондират и могат да разглеждат също и по време на учебните часове по предмета. Разграничете темите на:

- такива, които на всяка цена трябва да се застъпят по време на час, за да могат учениците, работещи в ученическата фирма да усвоят базисните знания за икономическите връзки, които наблюдават в работата си в ученическата фирма,
 - и други, които възникват по време на работата в ученическата фирма и могат да се внесат и дискутират по време на учебния час.
- Помислете:
 - Какво съдържание следва да предадете по време на часовете по икономика, преди да започнете определени дейности в ученическата фирма.
 - Какъв опит от работата в ученическата фирма може да се сподели в часовете по икономика и в кой период от време.
 - Във втората стъпка помислете заедно с учителя как назованите теми могат да се

¹ Kaminski, H. (2017): Fachdidaktik der ökonomischen Bildung, Stuttgart: utb/Schöningh

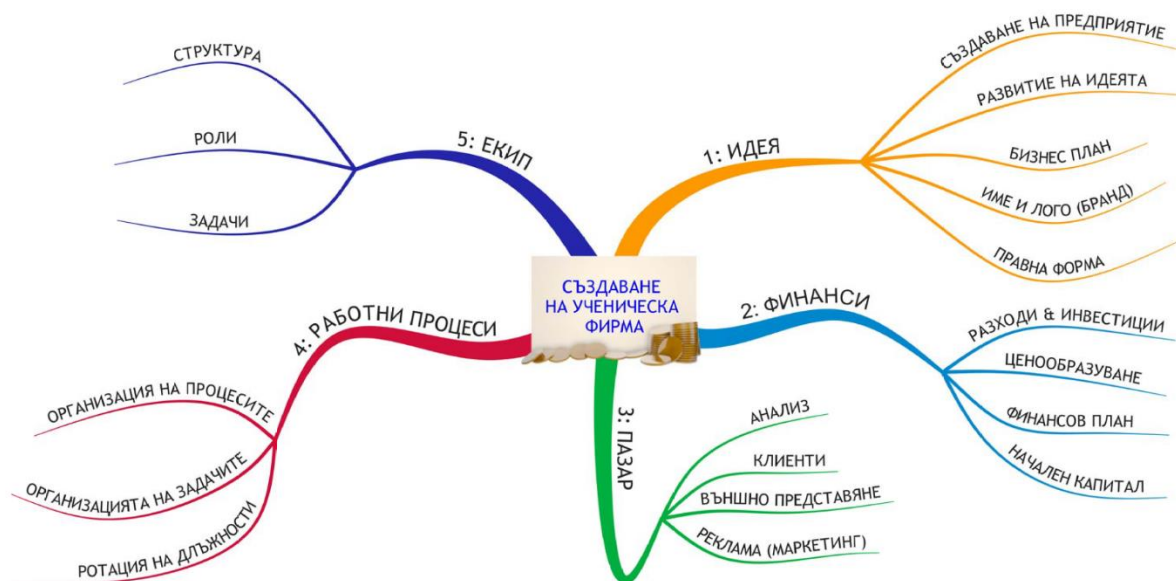

реализират методично - дидактически.

- Включване на извънучилищни партньори в учебния процес. По кои теми привличането на външни партньори от локалната икономика би имало най-голяма стойност, предимство за вашата работа?

- Дискутирайте какъв методико-дидактичен подход има смисъл да приложите при включването на извънучилищни експери от локалната икономика.

Съвет: Използвайте за вашите разсъждения учебните материали, както и идеите от модул IO1: *Фирмата и създаване на фирма - създаване на ученическа фирма*. Многообразието от теми с особено значение за обвързването с предмета икономика сме дали схематично в следващата фигура IO5_1_1_1.

Фигура IO5_1_1_1: Създаване на ученическа фирма: Теми и области на знание. Повече по въпроса виж модул IO1: *Фирма и създаване на фирма. Създаване на ученическа фирма*

В модул IO7 *Учебен план и обвързване на теорията с практиката по предмета икономика* въпросите, свързани с темата на модула ще бъдат разгледани подробно.

Материал IO5_1_2_Учител:

Работа в ученическата фирма и връзка с други учебни предмети

Работата в ученическата фирма може да се обвърже освен с предмета икономика, и с други учебни предмети. Така например в часовете по предмет изкуство могат да се създават плакати или по предмет информатика да се изготвят дигитални рекламни кампании, съответно флаери, да се обработват снимки или да се упражнява работата с екселски таблици. Така също могат да се създават и анализират рекламни текстове или да се упражнява писането на бизнес кореспонденция по предмета немски език (в Полша съответно в часовете по полски език, а в България - в часовете по български език. Други примери относно обвързването на работата в ученическата фирма със други учебни предмети можете да намерите в *таблица IO5_1_2_1*.

предмет	Примери
Информатика	Изчисления в табличен вид, обработка на снимки, презентации, графични програми, изготвяне на фирмени бланки за бизнес кореспонденция и др.
Изкуство	Лого на ученическата фирма, създаване на рекламни носители за ученическата фирма (плакати, рекламни продукти и др.)
Немски език	Бизнес кореспонденция, мотивационно писмо за сътрудник в ученическата фирма, рекламни текстове, свързани с ПР кампании на ученическата фирма и други.
Математика	Калкулиране, изчисляване на проценти, процентни съотношения.
Техника	Занаятчийски дейности, използване на определени машини и инструменти
Други предмети и ... ?	

Таблица IO5_1_2_1: Примери за обвързване на работата в ученическата фирма с други учебни предмети

Всички участващи в проект Win² училища обвързват тематично работата в ученическата фирма с икономическите предмети в училището като изхождат от основната бизнес идея на ученическата фирма с други, имащи отношение към бизнеса им училищни предмети. Изборът на предмети за всяко училище беше различен, тъй като бе направен съобразно основната бизнес идея на ученическата фирма. Така например училището от Полша, което създаде училищна фирма „yNot“ - рекламна

агенция, включи в часовете по информатика въведение в графичните програми, както и създаване на видеоклипове. Училището в Олденбург, Германия, с фирма „Ecosibes“ (производство и дистрибуция на дървени кубове) привлече за работата в ученическата фирма, освен предмета икономика и предмета техника. Във втория етап на проекта се премина към комбинация на предметите и създаване на профил икономика - техника.

Повече по темата можете да видите в глава 2.

Материал_IO5_1_3_Учител:

Обвързване на работата в ученическата фирма с училищни и извънучилищни професионално ориентирани мероприятия

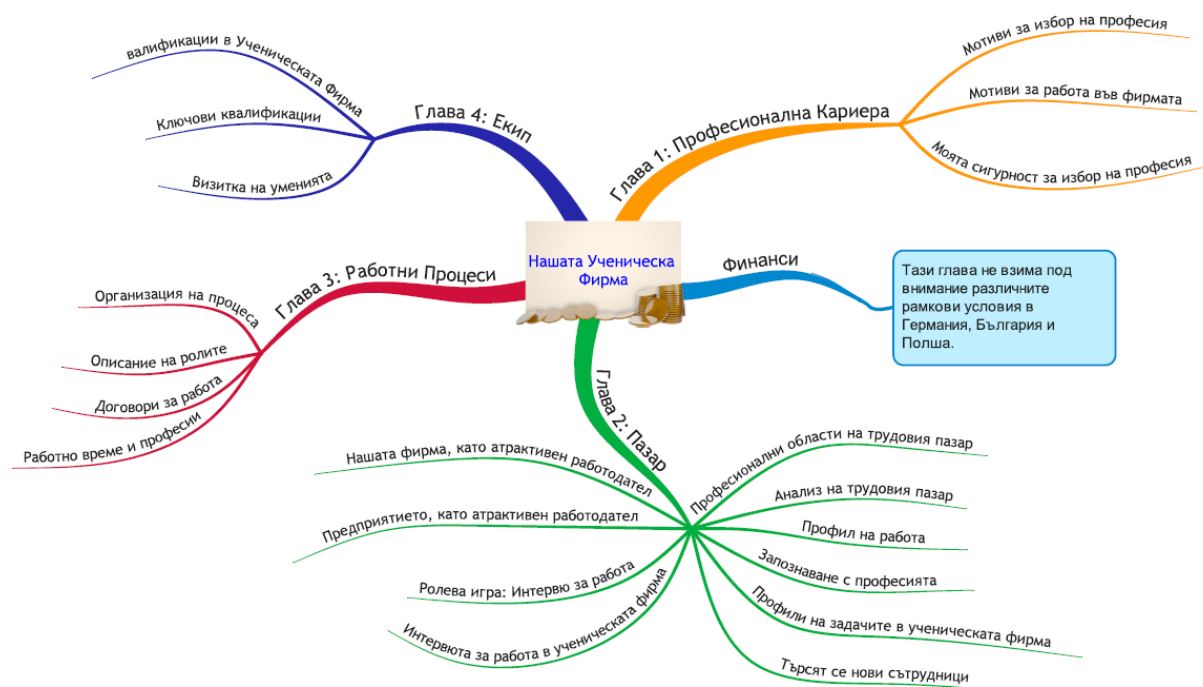
Работата в ученическата фирма може да има съществен принос в подкрепа прехода училище - професионален живот, затова защото от работата в ученическата фирма могат да се извлекат различни интерфейси от професионалния свят. Hübner und Windels (2008, 248ff.)¹ показват в тази връзка освен икономическото измерение, още три други много важни нива на модела ученическа фирма:

- Ниво професионално ориентиране
- Ниво стимулиране на предприемаческото начало
- Ниво - развитие на личността и стимулиране културата на учене на самостоятелно и учене през целия живот

Чрез ангажимента и работата си в ученическата фирма учениците получават впечатления не само за вътрешно фирмените и общо икономическите взаимовръзки. Те могат и да развият своите „персонални качества и поведенчески модели, които имат висока стойност в последствие за тях+ и като наети лица” (ebd. , 247). Като пример може да се даде умението за работа в екип, умението да разрешавате спорове или да проявявате толерантност по отношение на чувството за неудовлетвореност.

От друга страна училищата са задължени да научат учениците да бъдат отговорни към себе си и да съумеят сами да направят избор относно бъдещата си професионална кариера. От работата в ученическата фирма могат да се извлекат много подходи, които да стимулират учениците да съумеят правилно да направят избора на бъдещия си професионален път. Множество идеи и материали по тази тема ще намерите в *модул IO2 Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране*, който бе създаден в рамките на проекта. Следващата фигура IO5_1_3_1 представя примерно някои ключови думи, които са особено подходящи при обвързването на работата в ученическата фирма с професионалното ориентиране.

¹ Hübner, M./Windels, G. (2008): Schülerfirmen und Praxistage, in: Jung, E. (Hg.): Zwischen Qualifikationswandel und Markteng. Konzepte und Strategien einer zeitgemäßen Berufsorientierung. Basiswissen Berufsorientierung, Band 1, Hohengehren: Schneider Verlag, 238-256

Фигура IO5_1_3_1: Съдържание и подтеми в модул IO2:Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране. Повече по въпроса виж *модул IO2: Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране*

По проект Win² в областта професионално ориентиране бяха разработени следните идеи и материали, като същите бяха и изпробвани в работата с учениците от Полша, Германия и България:

- Самостоятелността като професионална цел
Виж за целта следните материали от *модул IO1: Създаване на ученическа фирма*:
MO1_1_2_Учител: Мотиви за създаване на фирма
MO1_1_3: Защо се създават фирмите?
MO1_1_4_Учител: Успешни предприемачи
MO1_1_5_Учител: Кои характерни черти отличават успешните предприемачи?
- Рефлексия на собствените компетенции
Виж тук най-вече материалите от вече споменатия *модул IO1*
IO1_1_6: Моите силни и слаби страни
IO1_9_1: Каква беше нашата бизнес година? (материал от предния модул)
- Професии и работа в ученическата фирма
Виж следващите материали от *модул IO2: Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране*
IO2_2_1: Професионални области на пазара на труда
IO2_2_2: Професионални области
IO2_2_3: Профил на дейността
IO2_2_4: Професионална мисловна карта на нашата фирма
IO2_2_5_Учител: Проучване на професия
IO2_2_6: Формуляр относно проучване на определена професия

IO2_2_7: Профил на задачите в ученическата фирма

IO2_4_1: Екипът

IO2_4_2_ Учител: Ключови квалификации

IO2_4_3: Профил на уменията

- Решение за избор на професия
Виж следващите материали от модул IO2: *Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране*
IO2_1_1_Учител: Мотиви за избор на професия
IO2_1_2: Защо работиш в ученическата фирма?
IO2_1_3: Моята увереност при избора на професия
- Процес на кандидатстване за работа
Виж следващите материали от модул IO2: *Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране*
IO2_2_8: Търсене на нови сътрудници
IO2_2_9: Интервю за приемане на работа в ученическата фирма
IO2_2_10: Ролеви игри: Интервю за приемане на работа в ученическата фирма
- Трудови договори и трудови взаимоотношения
Виж следващите материали от модул IO2: *Работа в ученическата фирма и професионално ориентиране*
IO2_3_4: Трудовият договор като взаимно задължение
IO2_3_5: Съдържание на трудовия договор
IO2_3_6: Работно време и професии

Многообразието от пресечни точки между професионалното ориентиране и работата в ученическата фирма е огромно.

В проекта Win² всички по-горе упоменати материали бяха приложени и изпробвани в работата с учениците от Полша, Германия и България. За дългосрочното обвързване на ориентираните към професионалното развитие училищни мероприятия следва да се подчертаят най-вече следните мерки:

- Процесите на кандидатстване за работа (материалите са изброени по-горе) както и
- Изготвяне на професионална мисловна карта (също по-горе), в което профилите на извършваните дейности в ученическата фирма се съотнасят към релани професии.

Цикличното предаване на ученическата фирма на по-младата генерация от ученици е добре дошъл повод, за да се упражняват перманентно процесите на избор на нови сътрудници. При това трябва да се съблюдава, че учениците могат да разглеждат тази тема от две перспективи (от гледна точка на работодателя и от гледна точка на работника): учениците от по-старата генерация, които търсят последователи за ученическата фирма, могат да разберат ролята на работника автентично.

Изработването на профилите за свободните места в ученическата фирма може например да бъде предшествано от изработването на профили за реални работни места. Двата подхода могат същевременно с това да се обвържат с обмяна на опит относно ключови компетенции (професионална, социална, както и личностна компетентност) по професиите.

Когато в училището се предлагат дейности за професионално ориентиране, може да се помисли за привличането на сътрудници на ученическата фирма като „експерти“. В сравнение с другите ученици, те имат предимство в знанията, дължащо се на опита им в работата на ученическата фирма, както и практическия им опит (виж *Модул 04: Взаимно обучение в ученическата фирма*).

Изработването на професионална мисловна карта може освен това да се използва като основа за поставяне на задачи за търсене на профили и обмяна на опит между учениците относно реални професии и профили. Учениците могат също с помощта на мисловните карти да направят по-бързо връзката между ключови компетенции, реални професии и дейности в ученическата фирма. Така например учениците могат да намерят представители на съответните професии непосредствено извън училищния свят и да назоват техните работни места (фирма, организация и т.н.) (указани в класификатор на професиите). И тук подходът добавя стойност към дидактическата работа: По този начин учениците разширяват знанията си не само по отношение на професиите, но и по отношение на регионалната икономика.

Класифицирането на професиите се доказва и като подкрепящ инструмент при изработването на профили за нови сътрудници на ученическата фирма, защото може да се вземе отношение и към описаните там компетенции.

Споменатите по-горе подходи за обвързване на работата в ученическата фирма с професионалното ориентиране могат да допринесат за реален дебат между учениците, в по-широк контекст, както и да ги подкрепят при техния собствен избор на професия, съответно по нататъшно обучение. Подходите допринасят също и за това, темата професионално ориентиране да стане по-осезаема и представителна не само в училищната теория, но и в училищната практика (посредством ученическата фирма) в съответното училище.

Ако училището се подкрепя и от външни лица и организации при изпълнението на мероприятията по професионално ориентиране, то тогава могат да се предприемат и допълнителни съдържателни подобрения, така че да се направят по ясни връзките между работата в ученическата фирма и тяхната съотносителност към професионалния живот. Така например, представителите на упоменатите в професионалната мисловна карта, професии могат да бъдат поканени в училището и помолени да разкажат за предизвикателствата и значението на компетенциите в тяхното работно ежедневие, или да докладват за значението на професионално изготвеното портфолио при кандидатстване за работа, или за смисъла на интервюто за работа в професионалната практика.

Материал_IO5_1_4_Учител:

Договор за създаване на ученическа фирма

С цел да се подкрепи създаването на ученическата фирма от страна на училищното ръководство, както и да се придаде официален и обвързващ характер на дейността, може да се сключи официален договор. Виж за целта по долу приложената мостра.

Споразумение за създаване на ученическа фирма

Между училище

представявано от г-н / г-жа..... (училищен директор)

и ученическа фирма.....

представявана от г-н / г-жа.....(управител на ученическа фирма)

Съдържание и принципи

Споразумението цели да регулира вътрешните взаимоотношения между училището и ученическата фирма. Създаването и управлението на ученическата фирма е един стартиран с благословията на училището и училищното ръководство проект.

Чрез работата в ученическата фирма, включените в проекта ученици трябва да придобият първи впечатления от професионалния живот, да подобрят своята икономическа компетентност, както и да се срещнат със собствените си умения, способности, силни и слаби страни.

Споразумение

1. Ученическата фирма е ученически проект и ще се управлява с първостепенната отговорност на заетите във фирмата ученици. Като лице за контакт във функцията на съветник и ментор на разположение е г-н / г-жа.....
2. Участващите в ученическата фирма ученици информират своите родители относно работата си в ученическата фирма.
3. Ученическата фирма получава следните помещения във връзка с нейната дейност за безвъзмездно и до голяма степен автономно ползване:

Ученическата фирма получава ключ при следните условия:

.....

Почистването на помещенията става посредством:

.....

4. Застраховането на собствеността на ученическата фирма /инвентар/ става посредством:.....

Ученическата фирма открива собствена банкова сметка, която се представлява заедно от

Г-н/ г-жа....., както и

Г-н/ г-жа.....

Към сметката няма да се открива овърдрафт (оборотен) кредит.

5. Във всички сделки и договори ученическата фирма уточнява на своите партньори, че е училищна компания и по този начин, че става въпрос за училищен проект.
6. Училището издава на всички ученици, които са участвали минимум месеца в ученическата фирма, сертификат за участие.
7. Споразумението се сключва за неограничен период от време и приключва, когато месеца по-рано при взаимно съгласие между страните е взето решение за приключване на проекта.

(Дата, подпис)

..... (за училищното ръководство)

..... (представителство на
ученическата фирма)

Източник:

http://www.schuelerfirmen.de/gruendung_schuelerfirma_mustervertrag.shtml#vereinb

Материал_IO5_1_5_Учител:

Сертификат за участие и работа в ученическата фирма

Ученическа фирма (Име и лого)

СЕРТИФИКАТ

Относно участие и работа в ученическата фирма

*Име на ученическата фирма*_____
Адрес на ученическата фирма

Ученикът/Ученичката

Име и презиме

Успешно и всеотдайно работи през учебната година / учебните години в ученическата фирма. С това той/тя доби реалистична представа за близки до реалната среда работни ситуации и икономически взаимовръзки. Участието в ученическата фирма допринесе за следните негови компетенции: умение за работа в екип, чувство за отговорност, самостоятелност, точност и инициативност.

Към ключовите области, в които работи ученикът/ученичката, най-вече се числят:

*Място и дата*_____
*Управител на ученическата
фирма*_____
*Учител, ментор на
ученическата фирма*_____
Ученик в ученическата фирма

Материал_IO5_1_6:

Училищни и извънучилищни събития

Рекламирането на вашата ученическа фирма може да става и чрез участие в училищни и извън училищни мероприятия. Информирай се какви събития ще се състоят в твоето училище и в кои училището взема регулярно участие (например панаири).

1. Попълнете в календара кои поводи или събития във вашето училище биха могли да се използват за рекламата на ученическата ви фирма. Също така помислете за тези събития в региона, в които е включено вашето училище (напр. панаири).

Календар на училищните събития Учебна година: _____		СЕПТЕМВРИ	ОКТОМВРИ
		НОЕМВРИ	ДЕКЕМВРИ
МАРТ	АПРИЛ	МАЙ	ЮНИ
ЮЛИ	АВГУСТ	Бележки:	

2. Помислете на кои събития може да представите вашата ученическа компания, да купувате или да продавате продукти, или кои събития вашата ученическа компания би могла да организира.
3. Помислете дали не искате допълнително да организирате информационно събитие във вашето училище, в което да представите вашата работа в ученическата фирма пред съучениците или пред учениците на друго училище.
4. Помислете, на кои мероприятия, които кореспондират на дейностите във вашата ученическата фирма можете да участвате. За целта можете да използвате приложената по-долу таблица.

Организиране на събитие	
Вид на събитието:	
Дата:	
Час:	
Място:	
Организатор:	
Тема на събитието:	
Водещ:	
Участниц:	
Официалнигости (ако са поканени):	
Допълнителна информация за събитието:	
С какво е интересно събитието, защо е важно, отличава ли се с нещо от други подобни събития??	
Как нашата ученическа фирма ще вземе участие в това мероприятие?	

<p>Допълнителна информация за участниците от нашата ученическа фирма</p>	
<p>Друго (напр. нужни ли са специални продукти/оферти/подготовка за събитието)</p>	
<p>Какво ще покажем? (Например, основни етапи на ученическата фирма? Нашите сътрудници и техните задачи? Нашите проекти и постижения? Нещата, които учим в ученическата фирма?)</p>	
<p>Как ще го покажем? (Напр. с постери, мултимедийни презентации, видео клипове, мостри от продуктите ни и т.н.)</p>	
<p>Кой ще се включи в организирането на събитието? (ще има ли учители и незаети във фирмата, които ще помогнат)</p>	

5. Помислете заедно с вашия екип какви задачи има вашата ученическа компания и кой може да бъде отговорен за тяхното изпълнение. Отбележете задачите и съответните отговорности, както и сроковете за изпълнение.

Задачи	Отговорник	Срок
Пример: <i>Изготвяне на презентация на училищната компания за събитието</i>	<i>Мартин</i>	<i>20.10.</i>
<i>Изготвяне на рекламни материали</i>	<i>Тамара</i>	<i>20.11.</i>

2. Ученическите фирми и модели на устойчивост в проект Win². Примери от училищата в Германия, Полша и България

В проекта Win² бе формулирано дългосрочното интегриране на ученическите фирми в общоучилищните концепции като една от целите на проекта. За задължително бе сметено работата на ученическите фирми да се обвърже с икономическите специалности. С тази цел учители от България, Германия и Полша разработиха училищни концепции за обвързване на работата на ученическите фирми със съответните преподавани специалности. Те са представени в модул IO7 *Обвързване теория-практика на работата на ученическите фирми и учебния процес*.

В тази глава се представят подходите на обвързването на работата на ученическите фирми с други дейности на училищата, които целят дългосрочното институционализиране на ученическите фирми в училищата.

2.1 Германия: Средно училище Остернбург (Долна Саксония)

В средното училище Остернбург бе създадена ученическата фирма *Ecocubes*, която е била насочена към производството и продажбата на дървени кубове, които могат да бъдат използвани подредени като етажерки или като възможности за сядане. Идеята е била създадена от учениците, но учителите са създали рамката за един интересен продукт, която дава възможност ученическата фирма да въведе своята дейност в профила Техника. Училището вече е имало пространството и оборудването, които са били необходими за осъществяването на идеята.

Осъществяването на съдържанието на работата на ученическата фирма е станало в рамките на специалността Профил Икономика (девети и десети клас), която е била въведена в училището заедно с проекта (по-подробно описание можете да намерите в модул IO7). От учебната година 2017/2018г. специалността е отворена и за инклузивните ученици. В същото време, теми като компетенции и дейности в ученическата фирма се обвързват с училищните дейности, ориентирани към професионалното обучение. Смяната на персонала се използва добре, за да се насочат усилията към процесите на кандидатстване за работа, упражняване на формулирането на писма и съставянето на автобиография.

Правна форма

Последващото въвеждане на ученическата фирма в училището се възползва от създаването на кооперацията *Fuchsbau e.V.* (Фуксбау рег. Съюз). Така стана възможно свързването с мрежата на устойчивите ученически фирми в Долна Саксония: *NaSch Genossenschaftsverband e.V.*, една кооперация в рамките на провинцията, която запознава учениците с търговската концепция на кооперациите.

Свързване в мрежи

Чрез влизането в мрежата на *NaSch* училището завързва контакти с местни предприятия. Към тях принадлежи преди всичко фирмата *Wührt Niederlassung Oldenburg* (подкрепя ученическата фирма с инструменти и материали), както и

предприятието от Олденбург *HolzLand Vogt*, от което учениците получават дървения материал.

В рамките на проекта Win² училището се свързва още и с търговското професионално училище в Олденбург. Учениците от това училище помогнаха на колегите си от ученическата фирма *Ecocubes* със счетоводството (в тази връзка виж модул IO4 Обучение в групи).

Прозрачност и признаване в социалната среда

Прозрачността на ученическата фирма е както в училището, така и извън него.

От една страна ученическата фирма е презентирана като едно наложило се предложение за обучение на училището на неговата интернет страница (виж: <http://www.obs-osternburg.de/Ecocubes/>), от друга страна този формат на обучение се представя на един по-широк кръг от ученици поради връзката си както със специалността Техника, така и с профила Икономика. Родителите на работещите в *Ecocubes*, както и училищното ръководство подкрепят ангажимента на учениците от ученическата фирма по различни начини. Ученическата фирма бива представена и на училищни събития.

Освен това работата на учениците в ученическата фирма се удостоверява при завършените във формата на един сертификат (виж приложението). Той може да бъде от полза на учениците като съставна част от документите за кандидатстване впоследствие.

Конкурси, извънучилищни дейности

Ecocubes взема участие в конкурси и изложения на ученически фирми, така че и тук да бъде стимулирано извънучилищното признаване (например трето място на конкурса „Училищна награда за младежи в икономиката Северна Германия“ в Шверин, 2017г.). Благодарение на Осмото международно изложение бе направен контакт с една ученическа фирма (*TakeOff*) от Новосибирск, която се занимава също с производството на артикули от дърво. Формата на съвместната дейност с фирмата от Новосибирск все още се изяснява. Така идеята за обвързването на ученическата фирма с темата интернационализация, която е била иницирана с проекта Win², ще продължи да живее дори и след приключването на проекта.

2.2 Полша

В проекта взеха участие две училища от Бяла Подляска, *Гимназията* (може да бъде сравнявана с немско средно училище, класове 6-9) и Лицея (гимназиално средно образование, класове 10-12)

2.2.1 Гимназия

Учениците от Гимназията създадоха ученическата фирма *StuArt*, един щанд за ученически стоки.

Ученическата фирма е била конструирана формално като дългосрочна учебна форма на обучение като *учебен проект* (pl = projekt edukacyjny). В рамките на учебния проект ученическата фирма се води, а икономическите съдържания и взаимовръзки се преподават въз основа на фирмената работа. Тук се стъпва върху знанията от предмета *Обществознание* (pl. *Wiedza o społeczeństwie*, виж модул IO7). Колегите от ученическата фирма биват ангажирани като „експерти“ по предмета *Обществознание*, които презентират в час примери от тяхната практика в ученическата фирма и се отразяват в час (например Маркетинг, анализ на клиента и т.н.).

В основата на предмета *Обществознание* са залегнали преди всичко теми, свързани с до професионалното обучение. Ангажирането на външни лица, като например професионалния консултант от местната служба по заетостта е вече въведено като практика. В същото време в списъка със задачите на учениците се предлагат дейности, които спомагат за професионалната ориентация.

Учителите анализират отделни части от работата на ученическата фирма по предмета *Обществознание* и при професионално ориентираните дейности, които са представени в таблицата по-долу. Те се обсъждат също така и от професионалния консултант по време на работата му с ученическия съюз, например за да се направят паралели с дейности от реалния професионален живот. Също така се правят връзки между различните компетентности и способности от действителни професии с тези от работата на ученическата фирма.

Професионален консултант от местната Служба по заетостта обсъжда следните теми (по избор) в клас	Възможности за обвързване на съдържанието с работата на ученическата фирма (по избор). Колегите говорят по определени теми преди срещата с професионалния консултант
Мотиви за избора на професия	Кое ме мотивира да участвам в работата на ученическата фирма? Кои задачи поех и защо? Кои мои компетенции са от значение, за да изпълня успешно моите задачи? Кои са силните и слабите ми страни и какви са моите способности? <ul style="list-style-type: none"> • Защо работиш в ученическата фирма? (Material_IO2_1_2)
Какви способности търсят работодателите?	Кои способности могат да бъдат развити чрез работата в ученическата фирма? <ul style="list-style-type: none"> • Работа в екип (Материал IO2_4_1) • Ключови квалификации (IO2_4_2) • Списък със способности (IO2_4_3)
Какви професии има?	Какви дейности има в ученическата фирма? В кои професии има подобни задачи? <ul style="list-style-type: none"> • Профил на дейностите (Материал IO2_2_2) • Карта на различните професии на нашата

	<p>ученическа фирма (Материал IO2_2_4)</p> <ul style="list-style-type: none">• Профили на задачите в нашата ученическа фирма (Материал IO2_2_7)
--	---

Друга връзка с ориентираните към професиите дейности има смяната на персонала в ученическата фирма. Фирмата обявява свободни места и учениците преминават през един процес на кандидатстване, който се контролира от служители на ученическата фирма. Учителите хвърлят едно око особено на формулирането на писма, самостоятелното съставяне на автобиография, както и на упражняването на разговор при интервю за работа.

Прозрачност и признаване в социалната среда

Ученическата фирма *StuArt* има свое представителство в училището със собствено помещение, в което във всяко междучасие се извършват продажби. Тя е представена също и на интернет страницата на училището, както и на фейсбук страницата, където тя привлича внимание с реклами и съобщения. Допълнителни самостоятелно организирани дейности във връзка с определени поводи, като например томбола преди Коледа или участие в официални празници на училището (примерно тържественото откриване на учебната година) спомагат за нейното популяризиране.

Работата по проекта *Ученическа фирма* носи оценка като се описва накратко съдържанието на учебния проект в дипломата. Това допълнително дава стойност на работата в ученическата фирма и допринася за мотивацията на заетите в нея.

Извънучилищни дейности и конкурси

Представянето извън училището на местни изложения в региона допринася за положителния имидж на ученическата фирма. Третото място на Осмото международно изложение в Берлин в категорията „Най-добър фирмен слоган“ е успех, който е бил отразен и в местната преса.

Свързване

Ученическата фирма е в кооперация с местни предприятия, като например търговецът на едро Jedrek, от където учениците вземат продукти на добри цени, както и местни търговци на хранителни стоки. В същото време са инициирани контакти от страна на училището с банки от района, които подкрепят ученическата фирма и чиито служители се ангажират като експерти в часовете по Обществознание.

2.2.2 Лицей

В лицей учениците създадоха една рекламна агенция *yNot*. Те създадоха флаери, брошури, както и рекламни филмчета за техните клиенти (например за текстилната фабрика *Bialkon* или други местни предприятия). От учебна година 2017/2018 идеята за дейността се оптимизира, от тогава ученическата фирма ще произвежда предимно видеоклипове.

Обвързването на работата на ученическата фирма с учебния процес в това училище става при много предмети:

- Преподават се икономически съдържания по предмета *Основи на предприемачеството*, а по предмета *Практическа икономика* се използва работата на ученическата фирма за задълбочаване на знанията. По последния споменат предмет, ученическата фирма формално е и обвързана (повече за съдържателното обвързване в модул IO7: *Обвързване на теорията и практиката на работата на ученическата фирма с учебния процес*).
- По предмета Информатика учениците учиха използването на съответните компютърни програми (графични програми и създаване на видеоклипове).

И в тази учебна форма професионалното ориентиране е основна задача. Училището използва предимно смяната на персонала в екипа на ученическата фирма, за да обърне внимание на учениците на процесите при кандидатстване за работа. Тук централна роля играят формулирането на писма, съставянето на автобиография, както и упражняването на разговор при интервю за работа. От друга страна учениците могат да използват своята креативност като се пробват да създават реклами и да усъвършенстват своите способности при работа с графичните програми. При изпълняване на поръчките се упражняват способности като работа в екип, комуникация, както и времеви мениджмънт. На тяхното значение в професионалния живот обръща внимание професионалният консултант в рамките на дейности, насочени към избора на професия. Те насочват към онези професии, в които има подобни задачи, както в ученическата фирма.

Прозрачност и признаване в социалната среда

Ученическата фирма *yNot* има собствено помещение, както и място на информационното табло на училището. Тя е представена на интернет страницата на училището, както и на неговата фейсбук страница. Освен това учениците създадоха тяхна собствена интернет страница на ученическата фирма. *yNot* взема активно участие в училищните събития. Ангажимента на учениците се подкрепя от училищното ръководство и от родителите. Освен това ученическата фирма бе представена в много статии в местната преса във връзка с участието в проекта *Win²*.

Свързване

До началото на проекта училището нямаше контакти с местни предприятия и извънучилищни институции. В рамките на проекта се създадоха контакти с банки, които и след края на проекта могат да бъдат използвани в часовете по икономика (теми: стартов капитал и самостоятелност, значение на бизнес плановете за инвеститорите и т.н.).

В същото време остава сътрудничеството с „Rectus WOC“ и извън проекта. Това е от особено значение за ученическата фирма, тъй като учениците биват подкрепяни

технически от това предприятие, когато става въпрос за производството на реклами и видеоклипове, както и използването на нови медии.

Извънучилищни дейности и конкурси

Ученическата фирма участва на образователни изложения заедно с училището и създава видеоклипове за това, които се публикуват на уебсайта и фейсбук страницата на училището. В рамките на Осмото международно изложение на ученическите фирми в Берлин тя е била отличена с първо място за най-добър видеоклип от участващите ученически фирми. Това е влязло в местната преса и почетено от кмета на Бяла Подляска.

2.3 България: Търговска гимназия

В българската частна търговска гимназия във Варна (класове 10-13) е била създадена ученическата фирма *Event Management*. Тя се специализира в провеждането на събития като например юбилеи, детски рождени дни и т.н. и обучения (например за ученици от гимназиите).

В това училище е въведен метода за ученическата фирма в класовете 11 и 12, с цел да се осигури трансфера от теорията към практиката. Той се използва в профилния предмет „Създаване на предприятие и предприемачество“, който с течение на проекта е бил концептуално доразвит.

Преди старта на учениците вече е била преподавана тематиката относно предприятието по различни предмети, така че в рамките на работата на ученическата фирма те да могат веднага да използват своите знания. Така например по предмета *Информационни технологии* е имало занятия във връзка с разработката на оферти, уебсайтове, онлайн маркетингови кампании и *Social Networking*, и в рамките на ученическата фирма това е било изпробвано. Като се взема за пример ученическата фирма, по предмета *Финанси* се коментира съответната част от нейната работа. Това се доказва като един успешен метод и ще продължи да бъде използвано от училището и по нататък. Особено задълбочено внимание е било обърнато в час на темата за избора на правната форма на ученическата фирма *Event Management*. В същото време може да се анализира и да се упражнява създаването на бизнес планове като се вземе за пример ученическата фирма. Организацията на по-големи мероприятия, като например детски празници, е била повод за разработване на тематиката относно организация на работата и стимулиране на работата в екип, както и развиване на комуникационните умения. Значението на тези качества за бъдещите работодатели са били обсъдени особено в разговори с експерти (от местната Служба по заетостта и от местни предприятия), което веднага е влязло в учебната програма в час. Теми като значението на бизнес плана за създаването на едно предприятие или осигуряването на начален капитал за собствена фирма са били също част от обсъжданията с експерти от местната икономика.

Популярност в региона

Ангажиментът на учениците от търговската гимназия в ученическата фирма се подкрепя както от учителите, така и от родителите. Онези, които са се отличили със особено дейна работа в ученическата фирма получават сертификати за това. Училището представи иновативния учебен метод „Ученическа фирма“ с пример *Event Management* в рамките на едно лятно училище, което бе проведено през лятото на 2015/2016г. с помощта на ученическата фирма. Във връзка с друго мероприятие в Индуриалната и търговска камара бяха представени дейностите на ученическата фирма пред представители на местната икономика. Съществуващата съвместна дейност с други училища (Икономически техникум „И. Богоров“ и Техникум по туризъм, както и училището в Игнатиево) спомогна за презентирането на ученическата фирма *Event Management* пред по-голяма публика.

Свързване

Училището си създаде основи за съвместна дейност с местни банки (Пощенска банка, клон Варна, Евробанк, ЕФГ Банк), с индустриалната и туристическата камара Варна, със застрахователната компания Дженерали, със съдебния регистър, както и местната митническа служба. Установиха се връзки също така и с предприятия като Conto Trade Ltd., Светман ООД, както и Богоя-М, чиито служители подкрепят ученическата фирма като експерти от местната икономика и се ангажират в съответните учебни предмети. Тук се обсъждат теми като значението на бизнес плана за създаването на едно предприятие или набавянето на начален капитал.

Резюме

Особено значение за постигането на целите на проекта, към които спада и устойчивостта на фирмите имат рамковите условия на местоположението на училищата. И в трите страни те са много различни. Това е обосновано от факта, че в Германия още през 80-те години се създават първите младежки фирми, които в средата на 90-те са били добре финансирани. Такъв опит е сравнително непознат в Полша и България, макар и съюзи като „Junior-Achievement“ или учебни фирми като ВУСТ да са активни и институционализирани и в двете страни. Вследствие на това, въвеждането на ученическите фирми пред училищните власти в Германия от една страна въобще не е непознато. А от друга страна връзките на институционално ниво се създават лесно, защото съществуват много подобни контакти.

Пример за такива разлики, които са специфични за отделните страни, са изложенията на ученически фирми: докато те отдавна са се наложили в Германия, то в Полша и България са непознати.

Проектът Win² показва обаче, че във всичките три страни могат да бъдат създадени ученически фирми. На всички тези места се преподават икономически специалности. Анализът на съответните предмети показва също, че обвързване между теория (съответни предмет или предмети) и практика (ученически фирми) е напълно възможно (виж модул IO7). Така съществените предпоставки за устойчивото

въвеждане на метода в общата училищна концепция са налице, както и методът за тяхното използване в полза на образованието по Предприемачество. Защото става ясно, че участието на учениците в ученическата фирма събужда техния интерес към икономическите теми. Този ефект може да бъде увеличен чрез ангажирането на експерти от местната икономика, както в ученическата фирма, така и като допълнение по предмета икономика. Също така става ясно, че работата в ученическата фирма кара учениците да мислят за собствената си реализация. По този начин тя спомага за професионалната ориентация, което е от огромно значение и в трите страни.

Използвана литература

- Hübner, M./Windels, G. (2008): Schülerfirmen und Praxistage, in: Jung, E. (Hg.): Zwischen Qualifikationswandel und Markteng. Konzepte und Strategien einer zeitgemäßen Berufsorientierung. Basiswissen Berufsorientierung, Band 1, Hohengehren: Schneider Verlag, 238-256
- Кайзер, Ф. -Й./Камински Х.(2012): Методика на икономическото обучение. Основи на ориентираната към действие образователна концепция с примери, в сътрудничество с Ф. Бретшнайдер, К. Егерт, М. Кох, Р. Шрьодер, четвърто допълнено и преработено издание, Бад Хайлбрун, Клинкхард УТБ
- Kaminski, H. (2017): Fachdidaktik der ökonomischen Bildung, Stuttgart: utb/Schöningh
- Кирхнер, В. /Льорвалд, Д. (2014): Предприемаческото обучение в икономическото образование. Една специализирана дидактическа концепция за икономическо обучение, Хамбург, Издателство на Фондация „Йоахим Херц“
- Weizsäcker, C. F. v. (1974): Die Einheit der Natur, ungek. Ausgabe, München: Dtv

Контакт:

Institut für Ökonomische Bildung (IÖB)

gemeinnützige GmbH

Bismarckstraße 31

26122 Oldenburg

www.ioeb.de